

dr hab. Arkadiusz Kubica, prof. uczelni
Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach

dyscyplina artystyczna - instrumentalistyka,
specjalność - skrzypce

Recenzja pracy doktorskiej mgr. Rafała Dudzika

Zleceniodawca recenzji

Filia Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Białymstoku, Dziekan Wydziału Instrumentalno - Pedagogicznego prof. zw. dr hab. Bożena Sawicka.

Zlecenie podjęte na podstawie **Ustawy z dnia 14.03.2003 roku o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki** (Dz. U. z 2016 roku poz.882).

W świetle w.w. Ustawy, Rada Wydziału Instrumentalno-Pedagogicznego podjęła prawomocną uchwałę o wszczęciu przewodu doktorskiego na stopień doktora w dyscyplinie sztuki muzyczne oraz wyznaczeniu mnie recenzentem pracy doktorskiej Pana mgr. Rafała Dudzika.

Podstawowe dane o Kandydacie

Pan Rafał Dudzik urodził się w 1977 roku w Białymstoku. Jest absolwentem Akademii Muzycznej im. Fryderyka Chopina w Warszawie, gdzie uzyskał dyplom w klasie skrzypiec prof. Iwony Wojciechowskiej. Doskonalił swoje umiejętności na kursach mistrzowskich prowadzonych przez Mirosława Ławrynowicza, Romana Lasockiego, Tomasza Tomaszewskiego, Piotra Janowskiego, Jana Diesselhorsta i członków Kwartetu Camerata.

Do najważniejszych osiągnięć Rafała Dudzika należą:

I i II nagroda na Ogólnopolskim Konkursie Bachowskim w Zielonej Górze, tytuł laureata na Ogólnopolskim Konkursie Skrzypcowym w Elblągu, II nagroda na Ogólnopolskim Konkursie Muzyki Kameralnej w Bydgoszczy i III nagroda na Ogólnopolskim Konkursie Muzyki Kameralnej we Wrocławiu.

Od roku 2001 pracuje jako muzyk orkiestrowy, początkowo w Polskiej Orkiestrze Radiowej w Warszawie (2001-2002), następnie w Operze Wrocławskiej (2002-2006) i od 2006 roku w Operze i Filharmonii w Białymstoku, gdzie pełni funkcję koncertmistrza.

W 2008 roku był jednym z założycieli Kwartetu smyczkowego im. Aleksandra Tansmana, z którym występuje jako jego prymariusz.

Od 2013 roku pracuje również jako asystent na Wydziale Instrumentalno-Pedagogicznym Uniwersytetu Muzycznego im. Fryderyka Chopina w Warszawie, filia w Białymstoku.

Pan Rafał Dudzik prowadzi ożywioną działalność artystyczną zarówno jako solista oraz jako kameralista, występując w różnych składach, od duetu poprzez kwartet smyczkowy do kwintetu. Dodając do tego działalność pedagogiczną (nauczanie instrumentu głównego i zespołów kameralnych) i pełnienie funkcji koncertmistrza w Operze i Filharmonii Podlaskiej otrzymamy obraz wszechstronnego muzyka instrumentalisty.

Ocena pracy

Praca doktorska Pana mgr. Rafała Dudzika pt. „**Konstanty Gorski – odnalezione utwory skrzypcowe. Zagadnienia wykonawcze**” składa się z dzieła artystycznego w formie zapisu na płycie CD oraz jego opisu.

Dzieło artystyczne to pięć utworów z op. 1 : *Souvenir de Nadzeczce. Premier Mazourka, Petite Etude – Spiccato, Second Mazourka sur des Chants polonais, Aria, Gavotte* i dwa *Polonaise de Concert* op. 3 i op. 4 Konstantego Gorskiego. Panu Rafałowi Dudzikowi partneruje przy fortepianie Karina Komendera.

Niestety w opisie pracy nie znajdziemy miejsca i daty nagrania prezentowanych utworów, brak również nazwiska reżysera dźwięku, co jest pewnym brakiem biorąc pod uwagę dokładność podawanych informacji w dzisiejszych nagraniach.

Prezentowane na płycie utwory Konstantego Gorskiego przedstawiają bardzo różny stopień trudności, od bardzo prostych, po bardzo wymagające pod każdym względem zarówno muzycznym jak i technicznym.

Pan mgr Rafał Dudzik zadał sobie duży trud włączenia do swego repertuaru utworów nie tak dawno odnalezionych naszego rodaka i ich popularyzację, za co należą mu się słowa uznania.

Słuchając po raz pierwszy nagrania przychodzi nieodparcie na myśl twórczość Henryka Wieniawskiego, zwłaszcza w dwóch Mazurkach, w których pobrzmiewają echa *Pieśni polskiej* czy *Kujawiaka*. Nie mając wglądu w materiał nutowy wiele fragmentów wydaje się bardzo podobnych. Również zasób używania techniki skrzypcowej przez kompozytora wskazuje, że musiał on świetnie znać twórczość skrzypcową swego wielkiego poprzednika. To, że był znakomitym koncertującym skrzypkiem wiele wyjaśnia, w swoich utworach jako kompozytor wykorzystuje wszystkie dostępne środki przypisane do techniki skrzypcowej, uwypuklając również śpiewność tego instrumentu. Te wszystkie elementy znajdziemy również w nagraniu wymienionych utworów.

Op. 1 nr 1 *Souvenir de Nadzeczce. Premier Mazourka* – bardzo wdzięczny, utrzymany w nostalgicznym charakterze, bardzo polski mazurek. Wykonawcy zręcznie pokazali wszystkie jego charakterystyczne cechy: zadziorny rytm Mazura oraz nostalgiczny, słowiański zaśpiew w triu. Zmiany trybów z durowego na molowy uwypuklone zostały barwą instrumentów.

Słuchając nagrania ma się nieodparte wrażenie, że fortepian dominuje nad skrzypcami, skrzypce brzmią czasami zbyt z oddali, ale to chyba wynika z poczucia estetyki reżysera nagrania, nie samych wykonawców.

Op. 1 nr 2 *Petit Etude – Spiccato* – utwór należy do najkrótszych i niezbyt trudnych w tym wyborze, zgodnie zresztą z tytułem (1' 43"). Utwór ma zalety pedagogiczne i tak też powinien być wykorzystywany. Szkoda, że doktorant nie dookreślił jego poziomu trudności, co ułatwiłoby pracę pedagogom.

Op. 1 nr 3 *Seconde Mazourka, sur des Chants polonais* – podobna forma jak w przypadku pierwszego Mazurka, trzyczęściowa ze wstępem fortepianowym. Początek utrzymany w charakterze smutnej pieśni - bardzo pięknie uwypuklony został liryzm tego fragmentu. Kontrast przynoszą elementy dziarskiego mazura, dynamicznie ukazane w partii skrzypiec. Bardzo zgrabna 6 i pół minutowa miniatura skrzypcowa, w której wykonawca może zaprezentować zróżnicowane elementy swojej gry i tak się też dzieje na nagraniu. Piękny liryzm przynależny do skrzypiec przeplata się cały czas z energią i zdecydowanym charakterem mazura. Wszystkie elementy skrzypcowe bardzo dobrze zostały wykonane.

Op. 1 nr 4 *Aria* - najkrótszy utwór w całym zbiorze z op. 1 (zaledwie 40 taktów) pokazuje w pełni talent liryczny kompozytora i jego znajomość literatury barokowej, ma bowiem w tym okresie muzycznym niewątpliwie swoje źródło. Doktorant pokazał się w tej miniaturze jako instrumentalista potrafiący prowadzić długą frazę, uwzględniając wszelkie meandry melodii. Może przydałoby się więcej spokoju w prowadzeniu linii basu, co miałoby pozytywny wpływ na narrację skrzypka, ale to tylko moje subiektywne odczucie.

Op. 1 nr 5 *Gavotte* to bardzo zgrabna stylizacja tańca, ale o innym charakterze, nie ludowego z częścią środkową, w której skrzypce wtórują i opisują partię fortepianu. Prowadzi ona do miejsca kadencyjnego, przed powrotem zasadniczego gawota. Przydałoby się trochę więcej swobody w doprowadzeniu do reprzyzy. Fragment dwudźwiękowy wykonywany na II i III strunie (według wskazówek kompozytora) znowu jest trochę przykryty zbyt dużym brzmieniem fortepianu. Cała miniatura bardzo interesująca również pod względem pedagogicznym, ale wymagająca dużo bardziej zaawansowanego zasobu środków skrzypcowych.

Dwa kolejne utwory zaprezentowane na płycie mgr. Rafała Dudzika to „Polonezy koncertowe” niewątpliwie wywodzące się z tradycji Henryka Wieniawskiego (nawet te same tonacje D-dur i A-dur).

Op. 3 *Polonaise de Concert* D-dur rozpoczyna się krótkim wstępem, by od razu przejść do Tempo di Polacca. Konstanty Gorski wykorzystuje całą paletę romantycznej techniki skrzypcowej od gry akordowej, dwudźwiękowej, gry w wysokich pozycjach, poprzez fragment środkowy uwydatniający piękny dźwięk skrzypiec, nigdy nie zapominając o charakterystycznych rysach rytmu poloneza, włączając do tego elementy bardzo wirtuozowskie.

Niewątpliwie utwór jest bardzo wymagający technicznie, pokazujący wszystkie zalety instrumentalisty wirtuoza, jego opanowanie gry skrzypcowej w każdym możliwym wymiarze. Utwór wymaga również pewnego typu wrażliwości, aby elementy wirtuozowskie nie zdominowały zupełnie warstwy muzycznej. Wydaje się, że zostało to bardzo dobrze oddane.

Op. 4 *2de Polonaise de Concert* A-dur różni się od swego poprzednika lirycznym wstępem obydwu instrumentów zbudowanym w formie ABA¹. Kończy go fragment kadencyjny bardzo wirtuozowski i dopiero teraz zaczyna się właściwy Polonez wprowadzający elementy wirtuozowskie. Łącznik fortepianu prowadzi do części środkowej znów bardziej lirycznej, ale słychać jak kompozytora-wirtuoza ciągnie chęć pokazania możliwości technicznych swojego instrumentu i robi to rzeczywiście, tyle, że nie są to jakieś elementy nowe, nie znane, ale trzeba przyznać umiejętnie prezentujące możliwości skrzypiec.

Generalnie wykonawcy dorównują chęci kompozytora i dotrzymują mu kroku w prezentacji możliwości technicznych i barwowych skrzypiec.

Całość nagrania nie jest najlepiej zrealizowana pod względem dźwiękowym, skrzypce brzmią bardzo ciemno, tracąc miejscami na blasku, a fortepian dudni, jest gruby dźwiękowo, co może być wynikiem naturalnej akustyki sali, gdzie dokonano nagrania, ale reżyser nagrania powinien temu zaradzić, skorygować. Mimo tych niedostatków akustycznych po chwili ucho przyzwyczaja się i możemy w pełni docenić wartości wykonawcze i umiejętności skrzypka i pianistki.

Część opisowa znakomicie koresponduje z dziełem artystycznym. Podzielona jest na cztery rozdziały i po wstępie przynosi czytelnikowi krótką historię rozwoju miniatury skrzypcowej, również w twórczości polskich wirtuozów skrzypiec. Następnie praca prezentuje sylwetkę artystyczną Konstantego Gorskiego, po czym przechodzi do meritum badawczego – zagadnień wykonawczych odnalezionych utworów skrzypcowych.

Mgr Rafał Dudzik bardzo szczegółowo analizuje każdy utwór zaprezentowany na swojej płycie, wskazując na miejsca trudne wykonawczo i na rozwiązania pojawiających się problemów.

Całość napisana jest bardzo przejrzystym, poprawnym językiem, wykorzystując przy tym sporo przykładów nutowych. Bibliografia i streszczenie w języku angielskim dopełniają całości pracy pisemnej.

Wielką zaletą pracy mgr. Rafała Dudzika jest przybliżenie postaci Konstantego Gorskiego, jego działalności pedagogicznej i kompozytorskiej.

Brakuje w opisie szczegółów odnośnie nagrania płyty: miejsca, dat, reżysera nagrania. Pewnym brakiem jest dla mnie nie dookreślenie wartości pedagogicznych przedstawionych utworów (o czym już wcześniej wspominałem), a wierzę głęboko, że taki był również zamysł kompozytora. Żałować należy również braku dostępu do materiałów nutowych, jako aneksy powinny się znaleźć w opisie pracy doktorskiej. Mam nadzieję, że wydawnictwa nutowe dopilnują wypełnienia tej luki w polskiej kulturze muzycznej.

Konkluzja

Po zapoznaniu się z pracą doktorską pana mgr. Rafała Dudzika wnioskuję, że posiada on zmysł analityczny w opisywaniu jej zagadnień i imperatyw twórczy w interpretacji prezentowanych utworów. Stwierdzam, że Kandydat wykazał się wiedzą teoretyczną, a także udowodnił swój wysoki poziom umiejętności wykonawczych.

Niniejszym stwierdzam, że Doktorant rozwiązał założone zagadnienie artystyczne i spełnił bez zastrzeżeń wymagania art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14.03.2003 roku *o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki*.

Oświadczam, że pracę doktorską mgr. Rafała Dudzika przyjmuję.

dr hab. Arkadiusz Kubica, prof. uczelni

Katowice, 20 stycznia 2020